

lüllettel jelöltünk ki 10 kutatóárkot, úgy, hogy az egységesen lefedje a beépíteni kívánt területet. A feltételezett római kori villa területét is több kutatóárok érintette.

Több régészeti korszak emlékeit figyeltük meg. A terület É-i és középső részén elszórta bronzkori leletek kerültek napvilágra. Két periódust tudunk elkülöníteni: az első a középső bronzkori dunántúli mészbetétes edények kultúrája, a másik egy késő bronzkori horizont. A terület É-i részén egy Árpád-kori kemencét bontottunk ki. Ezzel egykorúak lehetnek azok az Árpád-kori épületek és gödrök, amelyeket a terület középső részén találtunk. A IX. sz. kutatóárokból két földbe mélyített épület került elő, az egyiknek jó állapotban megmaradt a bazaltkövekből épített kemencéje.

A terület D-i részén két kutatóárkokban találtunk római kori épületmaradványokat. A IX. sz. kutatóárokból egy római kori kőépület Ny-i szárnyának maradványait bontottuk ki. Az épület alapozását, és a felmenő falak indulását is jól megfigyelhettük. Az épület Ny-i helyiségének padlószintjét sikerült meghatározni. Falain kívül hat 4. századi kisbronz került elő. Az épület további részei a kutatóárkon kívül mind K-i mind É-i irányban folytatódtak. A X. sz. kutatóárok D-i részén egy másik római kori kőépület részletét tártuk fel, amely egy perisztíliumos típusú villa lehetett. Az épület D-i része zárt, valószínűleg több helyiségből áll, az É-i része egy középső részén nyitott udvar, melyet egy fal zár le. A D-i, zárt helyiségben egy bronzolvasztó kemencét találtunk, a pusztulási rétegből pedig két 4. századi bronzérme, és egy bronzphalera került elő. Az udvar területén 3 oszlop alapozását, az udvar É-i részén egy kővel kirakott falú kutat bontottunk ki. Sikerült megfigyelnünk mind az udvar, mind a D-i épülethatár római kori járószintjét, valamint az épületen kívüli járószintet is. Ez a mai talajfelszíntől kb. 70–80 cm-el mélyebben található.

Munkatársak: dr. Redő Ferenc régész, Bek Tamás, Takács Tibor, Tóth Zoltán régésztechnikusok (MNM-NÖK), valamint dr. Fülöp Endre Norbert (KÖH).

EKE ISTVÁN

23. Bag, Peres (Árokalja)-dűlő (KÖH 25748)

(Pest megye) B, LT, Sza

2010 júliusában észleltem, hogy a tervezett Ipari és Kereskedelmi Park területén földmunkák folynak. A területen található a 18. sz. óta ismert, igen nagy kiterjedésű, több korszakot magába foglaló, rendkívül intenzív lelőhely.

A jelenlegi munkálatok során a lelőhely D-i részén, a Sallai utca előtt 5–6 m széles, 2–2,5 m mélyen bevágott utat építettek, amellyel jelentősen megbolygatták a lelőhelyet. Ettől Ny-ra, a vasúti pályatest mellett, a Sallai u. 9–12. sz. telkek hátsó része előtt, kb. 12×30 m nagyságú felületen a sárga altalajig letolták a humuszt. Ezen a felületen régészeti objektumok foltjai rajzolódtak ki, a felszínen őskori (hatvani kultúra, halomsíros

kultúra, kelta) és szarmata edények töredékei, csontok hevertek. Mindezen munkákról a területileg illetékes Pest Megyei Múzeumok Igazgatóságát nem értesítették. A további pusztítás elkerülése érdekében a PMMI levélben kérte az Örökségvédelmi Hivatal és a bagyi jegyző sürgős intézkedését.

KÖVÁRI KLÁRA

24. Bag, Peres (KÖH 25748)

(Pest megye) U

Aszód város településszerkezeti tervének kötelező alátámasztó munkarészeként kulturális örökségvédelmi hatástanulmány készült. Mivel a szomszédos Bag határában nyilvántartott lelőhely részben Aszód közigazgatási területét is érinti, ezért a város régészeti értékeinek felsorolásánál ezt is számba kellett venni. A Czajlik Zoltán, majd Miklós Zsuzsa által is légi fotózott, nagy kiterjedésű régészeti lelőhely a Galga völgyének D-i oldalán emelkedő domb ártérbe benyúló lábánál, a 3. sz. műút bagyi kereszteződésének tágabb környezetében terül el. A 3. sz. út É–D, a Bag–Domony műút pedig K–Ny irányban szeli át a mezőgazdaságilag művelt lelőhely területét. A nyilvántartás adatai szerint a lelőhely nagyobb része Bag területére esik, de kisebb részt Aszód közigazgatási területére is átnyúlik. A szemle alkalmával a Domonyi út, a 3. sz. út és a Galga által bezárt háromszögben – ahol a térkép szivattyút, ill. a villanyvezeték elágazását jelzi – egy szántott parcellán embercsontokat és tenyérnyi újkőkori (lengyeli kultúra?) edénytöredékeket hozott felszínre az eke. A lelőhely többi részén a már learatott kukorica letaposott szárai akadályozták a régészeti megfigyelést.

TANKÓ KÁROLY

25. Baj határa

(Komárom–Esztergom megye) B, Rő, Á

A község területén eddig még nem volt régészeti terepbejárás, ezért célul tűztük ki a bejárható területeken elhelyezkedő lelőhelyek megismerését és beazonosítását. Mivel a község külterületének jelentős – főképp K-i – részét erdő fedi, ezért 2010. szeptemberben a községhatár Ny-i részén elhelyezkedő szántóföldeket vizsgáltuk, hagyományos terepbejárási módszerekkel. A községtől D-re két, a község és a hozzá tartozó szőlőhegy közti széles szántott területen több lelőhelyet találtunk.

Agostyáni út mente (KÖH 72331): Alacsony intenzitásban őskori oldaltöredékeket gyűjtöttünk.

Homoki-szőlő (KÖH 72329): Bolygatott bronzkori temető maradványai.

Keskeny-dűlő (KÖH 72327): Alacsony felszíni leletintenzitású római és kora Árpád-kori lelőhely.

Szőlők alja (KÖH 72335): Római és Árpád-kori töredékek által jelzett lelőhely.

Szőlőkere-dűlő (KÖH 72337): Alacsony és közepes intenzitásban 12–13. századra keltezhető oldaltöredékek kerültek elő.

Tatai út mente (KÖH 72333): Közepes intenzitásban őskori oldaltöredékeket gyűjtöttünk.

A leletek a tatai Kuny Domokos Megyei Múzeumba kerültek.

LÁSZLÓ JÁNOS

26. Bakonya, Csucsá-dűlő (KÖH 20071)

(Baranya megye) Ró

A régóta ismert lelőhelyről magángyűjtőtől származó információ alapján egy diplomatöredék előkerülési helyének ellenőrzése végett tartott terepi ellenőrzést 2010. áprilisban a PTE Régészet Tanszéke. Ennek során előkerült egy ókeresztény ládikaveret több darabja. A lelet jelentősége miatt a PTE Régészet Tanszéke kis területen, a lelet előkerülési mélységéhez igazodóan hitelesítő ásatást végzett június 21–25. között, ami további eredményt nem hozott, korlátozott volta miatt pedig a villára vonatkozó információt sem szolgáltatott.

Munkatársak: Lóki Róbert, Szabó Máté.

VISY ZSOLT

27. Bakonybél, bencés monostor (MRT 4. k. 2/1 lh., KÖH 7129)

(Veszprém megye) Á, Kk

A Szent Maurícius Monostorban (Szent Gellért tér 1.) az Új Magyarország és Vidékfejlesztési Program keretében folyik a monostor vendégházának felújítása. Ezzel kapcsolatban eddig elbontották a monostorépülettől Ny-ra lévő régi vadászházat és lealapozták az új épületet, továbbá kiásták a vízvezeték árkat a korábbi, meglévő nyomvonalon. Ez utóbbi munkát dokumentáltuk 2010. július 22-én. Az árokban több helyen is kőfal mutatkozott; a munkák során néhány szórvány emberi és állati csonttöredék, valamint 4 késő középkori, újkori kerámiatöredék került elő, ezért megelőző feltárással folytattuk a kutatást.

Augusztus 30. és szeptember 17. között mintegy 100 m²-t tártunk fel három kutatóárokcal (1. a leendő vendégház K-i szélén, É-D-i irányban, a készülő épület belső válaszfalai által három szakaszra osztva; 2. a leendő vendégház D-i szélén, Ny-K-i irányban, a készülő épület belső válaszfala által két szakaszra osztva; 3. a leendő vendégháztól Ny-ra, mintegy 1–1,20 m távolságra, É-D-i irányban).

A területet átlagosan mintegy 1,70 m vastag, rézsínt épülettörmelékkel kevert újkori (18–20. századi) feltöltési, planírozási réteg fedte. Ez a feltöltés viszonylag nagyobb számú újkori kerámiát, kályhacsempét és kisebb számú állatcsontot, üveg- valamint fémleleteket tartalmazott.

Az újkori feltöltés alatt egy középkori temető 33 sírját tártuk fel, tájolásuk Ny-K-i. Felnőtt és gyermekvázak egyaránt voltak közöttük. A sírok mélysége 1,68–2,55 m között váltakozott. A sírok nagyjából három réteget alkottak: többségük a legfelső rétegben feküdt, a két alsó rétegben már viszonylag ritkábban helyezkedtek el. A sírok körzetében számos további bolygatott vázrész került elő. Néhány sírnál megfigyelhettük a fakoporsó – fekete, faszénhez hasonló – maradványát. Leletanyagot csupán egyetlen sír tartalmazott, egy egyszerű, nyitott végű hajkarikát. Eredetileg bizonyára szintén sírmelléklet volt az 1.B árokban, a sírok közötti földből előkerült 2 db S-végű hajkarika és egy ezüstpénz (friesachi denár?) is. A fentiek alapján a temetőbe feltehetően a kolostor szolgálónépei temetkeztek az Árpád-kortól kezdve.

Az 1.B árokban a sírok közti földből néhány korai (13–14. sz.) kerámia (közte vonaldíszes és fogaskerek mintás töredék) is előkerült.

Feltártuk egy a 18. századi rendházzal nagyjából azonos tájolású, törtekőből épült és igen erősen elpusztult épület maradványait is. A falkoronák 1,80 m, a falalaposítások 2,20 m mélység körül jelentkeztek. Helyenként szinte csak egyetlen kőmaradt az épületből. Az épület körzetében aránylag csekélyebb számú késő középkori, mázatlan házikerámia, zöldmázás, késő gótikus kályhacsempé töredékei (indadíszes darabok és egy fiatornyos oromdísz-töredék), továbbá egy fél lópatkó és egy vasszerszám került elő. A leletanyag alapján az épület a török hódoltság kezdetén (16. sz.) pusztulhatott el.

Napvilágot láttak É-D-i irányú, újkori (18. sz.) kő-téglafalak is, a 3. árokban „AB” (Abbatia Bél) bélyeges téglákkal.

A bolygatatlan agyagos altalajt átlag 2,40–2,50 m táján értük el. A feltárás alapján a középkori monostor elhelyezkedése nagyjából a barokk kori templom és rendház helyére feltételezhető.

A leletanyag a veszprémi Laczkó Dezső Múzeumba került.

Munkatárs: Regenye Judit régész, Szalay Szabolcs geodéziai felmérés.

RAINER PÁL

28. Bakonysárkány határa

(Komárom-Esztergom megye) B, Ró, Á

2009 őszén és 2010 tavaszán a Kuny Domokos Megyei Múzeum a Bakony lábánál elhelyezkedő község egy részének terepbejárását végezte el hagyományos módszerekkel. Ennek során a községtől DNy-ra levő külterületi részeket vizsgáltuk, 12 lelőhelyet azonosítottunk be, ill. pontosítottunk. Ildamajor és az egykori tehenészeti telep közötti időszakos vízfolyás két partján 5 Árpád-kori lelőhelyet határoztunk meg: *Ildamajor 3.* (KÖH 75153), *Ildamajor 4.* (KÖH 72155), *Ildamajor 5.* (KÖH 72151), *Bitó-hegy alja 1. és 2.* (KÖH 72149, 72147). Ezek a felszíni leletek nemcsak a korai korszakra, a 10–11. szá-